

СТАНОВИЩЕ

От член на НЖ Милена Любенова Блажиева-Кирчева, доцент в Факултета по науки за образованието и изкуствата (СУ „Св. Кл. Охридски“) за дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Автор на дисертационния труд: **Росен Василев Тошев**

Тема на дисертационния труд: **Фотореализъм в българската живопис**

1. Актуалност на проблема.

Дисертационният труд е посветен на проблема за генезиса и еволюцията на фотореализма в рамките на българската живопис.

Макар че фотореализмът се заражда в САЩ в края на 60-те години, още през 70-те той “преминава” желязната завеса и намира сравнително благодатна почва у нас, като успява да се впише относително безконфликтно в художествена ситуация, при която върху изкуството тегнат определени идеологически ограничения. След социално-политическите промени в края на 80-те години, когато контролът от страна на държавата върху процесите в изкуството отпада, фотореализмът не само, че не изчезва, но като че ли получава нов импулс, провокиран и от развитието на цифровата фотография. Казано накратко, работата на Росен Тошев изследва художествено явление, което все още не е изчерпано – писането на неговата история продължава и вероятно все още сме далеч от поставянето на точката.

2. Познаване на състоянието на проблема и на съществуващата литература.

Невъзможно е да разглеждаме дисертационния труд на Росен Тошев, абстрахирайки се от неговата дейност като художник. Добре познато име от българската художествена сцена, той познава процесите в съвременното изкуство отвътре, като неговото собствено творчество е пример за диалог между живопис и фотография. В този смисъл изборът му да се посвети на изследване на спецификите на българския фотореализъм е напълно оправдан. В текста систематизирано са изложени основните моменти в динамиката на отношенията фотография - живопис в съвременното ни изкуство, като докторантът не просто регистрира процесите от позицията на външния наблюдател, но има предимството да е пряк участник във формирането и развитието на основни тенденции..

Росен Тошев е добре запознат с основни публикации, посветени на историята на фотографията, на модерното и на съвременното изкуство (в частност на концептуализма). При разработката на тезата си, той се опира върху изследванията на Петър Боев, Свилен Стефанов, Чавдар Попов, Ружа Маринска, Мария Василева, Аксилия Джурова, Миланка Тодич, Ашли Гивънс и др.

3. Цели, задачи и методика на дисертационния труд.

Целите и задачите на изследването са ясно формулирани. От една страна, задачите са свързани с проучване и анализ на връзките между фотографията и живописата, като целта е да се подчертаят положителните моменти във взаимните влияния между тях. От друга страна, задачата е да се изследват и систематизират процесите, свързани с налагането на фотореализма в нашата живопис, като целта е да се открие мястото на това художествено течение в контекста на българската културна реалност.

Дисертационният труд е построен преди всичко на основата на историческия преглед, като българската ситуация е вписана в контекста на процесите върху световната художествена сцена. Отделните фази от взаимодействието на фотографията и живописата са разгледани на фона на социалните, политическите и икономическите условия, които имат осезаемо влияние върху развитието на изкуството.

Този подход е съчетан с анализ на творчеството на няколко ключови фигури, свързани с проявите на фотореализма в българската живопис. Описани са и са анализирани голям брой произведения, като акцентът е поставен върху влиянието на фотографското изображение върху изграждането на живописния образ.

4. Структура на дисертационния труд и приноси.

В увода е определено полето на изследването, формулирани са целите и задачите на дисертационния труд.

В първата глава е представена обобщена картина на взаимовръзките фотография - живопис в световен мащаб. Започнали още при прерафаелитите, взаимодействията между двете форми на визуална образност продължават и през XX в., като във втората половина на века се появяват фото- и хиперреализмът – течения, в които определящата роля на фотографския образ при изграждането на живописното произведение е ясно заявена.

Във втора глава вниманието е насочено към ранните етапи от взаимодействието фотография - живопис в родното изкуство. Открити са първите знаци за тези взаимодействия, които датират още от епохата на Възраждането, като е проследено и ускоряването на динамиката на отношенията между двете области на визуалната образност в Следосвобожденския период и в първата половина на XX век.

Третата глава е посветена на процесите във втората половина на XX и в началото на XXI век. Акцент е поставен върху 70-те и 80-те години, когато влиянието на фотографския образ върху изграждането на живописното произведение все повече се концептуализира. Фокусът на изследването логично е насочен върху ситуацията в началото на XXI век и по-конкретно върху онази област от съвременното изкуство, която Росен Тошев обозначава като *концептуален фотореализъм* – художествено

явление, чието развитие е свързано и с настъпващите в полето на фотографията промени, резултат от навлизането на дигиталните технологии. Основните тенденции са представени през призмата на творчеството на няколко автори, изиграли ключова роля в налагането на концептуализма в нашето изкуство: Хубен Тушев, Венцислав Занков и РАССИМ.

Интересува го обаче и “българският опит” зад граница, като в последната глава е анализирано творчеството на двама художници от различни поколения (Андрей Лекарски и Росен Райчев-Rossin.), които избират професионална реализация извън пределите на страната.

Заключението обобщава резултатите от проучванията и анализите, осъществени в дисертационния труд, като са формулирани следните основни изводи:

- Влиянията между живописиста и фотографията протичат и в двете посоки.
- Връзките фотография-живопис в българското изкуство не са изолирано и епизодично явление. Тези връзки продължават да се развиват, като процесът има социо-културни и естетико-пластични измерения.
- Българският фотореализъм не копира буквално това, което се случва на световната художествена сцена. Той има свои визуални особености и характер,

Дисертационният труд несъмнено има приносен характер, тъй като, макар в отделни изследвания върху българското изкуство някои моменти от взаимоотношенията между фотографията и живописиста да са маркирани, към момента липсва цялостно изследване, което да разглежда въпроса за динамиката и резултатите от тези взаимодействия. В този смисъл изследването на Росен Тошев запълва празнина.

5. Критични бележки.

Названията на произведенията на чуждите автори често остават непреведени на български, като и някои от чуждестранните имена не са транскрибирани. Дори има случай, в който едната част от името на художника е изписана на кирилица, а другата на латиница (Доменико Ньоли). Добре би било изписването на заглавията, както и на имената, да бъде унифицирано (за предпочитане на български).

6. Автореферат и приложение.

Към дисертационния труд е приложен албум, в който в качеството на аргументи, подкрепящи основните тези и анализи, са включени изображения на фотографски и живописни произведения. Изобразителният материал е структуриран добре и отчетливо очертава динамиката на взаимоотношенията фотография - живопис.

Авторефератът отразява точно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

7. Заключение.

Дисертационният труд “Фотореализъм в българската живопис” е задълбочено проучване на генезиса и еволюцията на това художествено течение в българския контекст, като очертава отчетливо и посоките, в които фотореализмът се развива днес. Текстът е добре организиран, стилът е издържан в духа на академичното писане. Използваните източници и цитати са указани коректно.

Всичко това ми дава основание да поставя положителна оценка на дисертационния труд „Фотореализъм в българската живопис“ и да предложа на уважаемото жури да присъди на Росен Василев Тошев образователната и научна степен „доктор”

Изготвил:

доц. Милена Блажиева